

תורת הקרבנות

גליון חודשי ללומדי סדר קדשים אליבא דהלכתא

י"ל ע"י מערכת "תורת הקרבנות" בנשיאות הרבנים הגאונים :

רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

בגליון:

האם יש איסור לעשות מום בכהן

בענין איסור פרוע ראש במגדל פאות

דין למשחה באכילת המנחות

מצוה באכילת קדשים בלילה

מקום נתינת דם חטאת בקרנות המזבח

בדין עבודה בקדשים

בענין אכילת השעיר במוצאי יום הכיפורים

אכילת קדשים בלילה לכתחילה

ישובים לשאלות שנשלחו למערכת

מערכה לקטורת ומנורה במזבח שנעקר

נקטעה ידו של מזה בשפיכה

ביחורים להלכה בדיני הקודש והמקדש

גליון "תורת הקרבנות" חודש טבת

מוקדש לעילוי נשמת הגה"צ

רבי שלום שכנא זאהן זצוק"ל

מחבר ספרי "עטרת יעקב" ועוד

אשר טרח רבות בליבון ובידור הלכות הקודש והמקדש, מתוך תקווה וציפיה עצומה לביאת המשיח בקרוב

חיבה יתירה הראה למכון "תורת הקרבנות" מראשית דרכו

יהי רצון שיהיה מליץ יושר מול כסא הכבוד להחיש את גאולת ישראל בהתגלות כבוד מלכות שמים מהרה

נלב"ע ז' טבת תשע"ג ת.נ.צ.ב.ה.

עיונים בהלכה

הרה"ג רבי אליעזר הכהן רבינוביץ שליט"א

מח"ס חינוך הדבנים כהלכתו-בית שמש

האם יש איסור לעשות מום בכהן

מקור הענין ודעות האחרונים

יש לדון האם מותר לכהן לעשות מום בעצמו, באופן שאין בזה משום איסור חבלה, או שמא יש בזה איסור כיון שעל ידי זה הוא נפסל מלעבוד עבודה בבית המקדש, והאם יש לדמות זה למטיל מום בקרבן שיש בו לאו גמור.

ויש בזה נפק"מ להלכה בכהן שהוא נצרך ל"ע לעבור איזה ניתוח שיש בזה משום עשיית מום, באופן שאין בזה חשש פיקוח נפש.

והנה במסכת קידושין (כ"א ע"ב) איתא וחכמים אומרים אין עבד עברי כהן נרצע מפני שנעשה בעל מום, והקשו על זה בגמרא ויעשה בעל מום, אמר רבה בר רב שילא אמר קרא ושב אל משפחתו למוחזק שבמשפחתו, וכתבו כמה אחרונים – ה"ה: בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק ח"ג סימן ט"ז) ובשו"ת דובב מישרים (חלק ג' סימן ז', ועיין גם בספר 'הגאון מטשעבין' חיוו ופעליו עמוד מ"ו) ובספר ילקוט המאירי (יבמות ס"ו ע"א), ועוד – דמכאן מוכח שאין איסור לעשות מום בכהן דאל"ה מהו הקושיא 'ויעשה בעל מום'.

ואולם רש"י שם כתב וז"ל: ויעשה בעל מום ומה בכך והלא רציעה מצוה היא. – וכתב השואל ומשיב דכפי הנראה סבירא ליה לרש"י שבאמת יש איסור לעשות מום בכהן, ולכן פירש דכאן הקושיא היא משום דאיכא מצוה ברציעה, וכן ביאר האדר"ת (הובא בקובץ ישרון חלק ח' עמוד צ"ב) דכונת רש"י שהעשה של רציעה ידחה את האיסור של עשיית מום בכהן, אך העיר על זה דהרי עשה זה בא ע"י פשיעה שהרי זה נגרם מחמת שהוא רוצה להשאר עבד ובכה"ג אין עשה דוחה ל"ת, ועוד דאפשר לקיים שניהם עיי"ש. [ובעיקר פרט זה שהרציעה היא מצוה עיין בקובץ יוסף דעת שם בקידושין].

ובשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"א סימן קנ"ט סק"ט) וכן בספר טל תורה להגר"מ אריק זצ"ל ע"מ קידושין, כתבו לדחות את הראיה להיתר מסוגיא זו באופן אחר, דמום זה הנעשה ע"י הרציעה הוא מום עובר וכמבואר בתוס' בבכורות (ל"ז ע"ב), וא"כ יתכן דרק מום עובר מותר לעשות בכהן (לצורך מצות רציעה) אבל לא מום קבוע.

והנה בירושלמי בקדושין (פ"א ה"ב) איתא רבי מאיר אומר אין הכהן נרצע שמא ייעשה בעל מום ויפסל מן העבודה, ויירצע הסחוס פחות מן הכרשינה, שמא יבוא לידי כרשינה, ויבוא לידי כרשינה התורה אמרה ושב לאחוזתו.

וגם מירושלמי זה משמע גם כן שאין איסור לעשות מום בכהן, וכן הוכיח בספר פסקי תשובה (סימן ער"ב בהגה"ה), אך גם שם יש לדחות בשני האופנים הנ"ל דהכונה משום מצות רציעה, אי נמי משום דהוי מום עובר.

איסור עשיית מום דומיא דבהמת קדשים

אכן בשיירי קרבן שם נתקשה בדברי הירושלמי, וז"ל: וקשה הא קיי"ל דהמטיל מום בקדשים לוקה, ולא יגרע אדם מן הבהמה, ועוד כיון דכתיב בכהנים וקדשתו בעל כרחו פשיטא דודאי מום ממש אסור לעשות בכהן, אך הכא הוא רק חשש שמא יבוא לידי כרשינה, וא"כ אין לנו לחוש לזה דאף אם יגרם שייעשה בו מום ה"ז טועה בדבר מצוה ופטור [והוסיף דבבבלי משמע דהוי ודאי מום ושם א"א לפרש כן], וצ"ב דא"כ סו"ס מדוע חיישינן להחייב של ושב לאחזתו והרי גם לגבי זה הוי טועה בדבר מצוה, וצ"ע.

והיוצא מדבריו דס"ל שיש איסור להטיל מום בכהן משום דלא גרע מבהמת קדשים.

אכן בהגהות עמודי ירושלים שם דחה את דבריו, דא"א לדמות כהן לבהמת קדשים דהרי מבואר בבכורות (מ"ג ע"א) דאדם מקדשים לא ילפינן שם דהוא בעצמו קרב לגבי המזבח.

ובשו"ת חבלים בנעימים (יו"ד סימן כ"ג) כתב דלכאורה י"ל דאין לדמות כהן לקרבן, דשאני קרבן שהמום מוציא אותו מקדושתו ונעשה חולין, משא"כ כהן בעל מום שנשאר בקדושתו, וכדאיתא בתורת כהנים פרשת אמור קדוש יהיה לך לרבות בעלי מומין, וגם הוא אוכל בקדשים, אבל באמת כל זה אינו כי גם בבהמת בעל מום אם קדם ההקדש נשאר בה קדושה לענין גיזה ועבודה, כדאיתא בבכורות (י"ד ע"א).

ובשו"ת להורות נתן להגר"נ גשטטרנר זצ"ל (ח"ה סימן ס') השיג ג"כ על טעם זה של השיירי קרבן ודעתו דא"א לדמות כהן לקרבנות.

איסור עשיית מום מצד מצות וקדשתו

והנה בשיירי קרבן הנ"ל מבואר עוד טעם שיש איסור להטיל מום בכהן מצד מצות וקדשתו, שהמטיל בו מום הרי זה היפך ממצות וקדשתו, וטעם זה הובא גם בשו"ת שואל ומשיב (קמא ח"ג סימן ט"ז), ובשו"ת חבלים בנעימים הנ"ל.

אכן בהגהות עמודי ירושלים העיר גם בזה דמצד מצות וקדשתו הרי לדעת כמה פוסקים זהו אסמכתא בעלמא מדרבנן, וגם לסוברים דהוי דאורייתא מסתברא דבכהן שהוא עבד עברי הוי לכו"ע מדרבנן אם נשא שפחה כיון שכבר נתחלל על ידה, ויתכן שכונת הירושלמי באופן זה (עכ"ד).

ואולם בשו"ת להורות נתן כתב לחזק את טעם זה שיש בזה איסור משום מצות וקדשתו עפ"י מש"כ הרמב"ם (כלי המקדש פ"ד ה"א) וז"ל: הכהנים הובדלו מכלל הלויים לעבודת הקרבנות – ומצות עשה היא להבדיל הכהנים ולקדשם ולהכינם לקרבן שנאמר וקדשתו כי את לחם אלקין הוא מקריב (עכ"ל, וע"ע בסה"מ משה ל"ב), וא"כ המטיל בו מום עובר על עשה זה. [ובהמשך דבריו כתב הלהורות נתן, דכשיש על הכהן בגדי כהונה יש לו קדושת הגוף ויתכן שאז יש בזה איסור של מטיל מום בקדשים עיי"ש].

שמא יבנה המקדש ולא יוכל לעשות עבודה

ובשו"ת רחש לבב להגר"ח ש בירנבוים זצ"ל חתנו של רעק"א זצ"ל (סימן כ') כתב שאסור לכהן להטיל מום בעצמו כשם שאסור לו לשתות יין ביום משמרתו וכדאיתא בתענית (י"ז ע"א) ובסנהדרין (כ"ב ע"ב), וכתב הלהורות נתן דלדבריו האיסור הוא רק מדרבנן.

ובשו"ת שואל ומשיב וכן בשו"ת חבלים בנעימים הנ"ל רמזו ג"כ שיש לדון בנידון דידן מכח סברא זו.

מחמת שמפקיע את עצמו מן המצוה

בספר ברכת אברהם ע"מ קדושין (שם) להגר"א ארלנגר שליט"א כתב דאיסור עשיית מום בכהן אינו איסור מחמת עצמו אלא מפני שהוא מפקיע את עצמו מן המצוה שהרי הוא נפסל על ידי זה מעבודה, ואסרו לו לאדם להפקיע את עצמו מן המצוה וכדאיתא בקדושין (ל"ג ע"א) שאסור להעצים עיניו לפני שבא זקן שצריך לקום לכבודו. וכ"כ בשו"ת מנחת מחבת (ח"ב סימן קס"ב) להגאון ר' מרדכי באב"ד שליט"א מאנטווערפען, ובשו"ת להורות נתן הנ"ל, נחית ג"כ לסברא זו דמשו"ה יש איסור לעשות מום בכהן לפי שהוא מפקיע א"ע מן המצוה, והאריך שם בעיקר ענין זה של הפקעה מן המצוה [אלא שבהמשך דבריו נקט שהוא איסור עצמי].

ויש לציין שכבר הקדימם בכל זה בשו"ת חבלים בנעימים הנ"ל, ומסקנתו דרק מצד זה יש איסור לעשות בו מום משום דהוי כמפקיע עצמו מן המצוה, והביא בזה מכמה וכמה סוגיות בש"ס האם מותר לאדם להפקיע את עצמו מן המצוה בכה"ג.

והחבלים בנעימים וכן הברכת אברהם הוסיפו לבאר בזה את הסוגיא הנ"ל בקידושין דבאמת הרציעה אינה מצוה גמורה לדחות משום זה איסור זה, אלא דכיון דאיסור עשיית מום הוא רק מפני שמפקיע את עצמו מן המצוה, ממילא כיון שהרציעה נעשית לשם מצוה אין לחוש להפקעה.

מצוה מן התורה לשמור את הכהונה

בספר אתון דאורייתא (כלל ט"ו בקונטרס אחרון) כתב דיש איסור להטיל מום בכהן, מכח ציווי התורה בפרשת במדבר (ג' י') ושמרו את כהונתם, ובספר שפתי כהן עה"ת שם כתב בזה"ל: ושמרו את כהונתם. שישמרו הכהונה שלא יחללוה בביאת איסור שלא יהיו חללים ולא יהיו זרים (עכ"ל), ולמדנו מזה שכשם שיש מצות שמירת תרומה כך יש מצות שמירת כהונה, ולכן לולי מצות רציעה אסור להטיל מום בכהן לפי שממעט מקדושתו שהוא נפסל בכך מעבודה.

והנה באתון דאורייתא שם האריך לדון כלפי חיוב שמירת תרומה האם בנשאל על התרומה ועושהו חולין עובר גם כן בעשה זה, או שמא כל האיסור הוא רק בעודו תרומה, אבל מותר להפקיעו ולעשותו חולין, ובקונטרס אחרון שם הוסיף לדון עפ"י"ז גם במצות שמירת הכהונה שבאופן שעושה חלל אין בזה פגם בביטול השמירה, ובעל מום שאני שנשאר בכהונתו אלא שהוא כהן בעל מום עיי"ש.

תמצית הדברים

היוצא מכל זה שיש לנו חמשה טעמים לדון ולאסור להטיל מום בכהן, א' משום מטיל מום בקדשים. ב' משום מצות וקדשתו. ג' משום מפקיע את עצמו מן המצוה. ד' דומיא שאסרו לשתות יין לכהן ביום משמרתו. ה' מכח מצות שמירת הכהונה.

ויש בזה אריכות עוד בענין כהן קטן, והדין בזמן הזה, ואכמ"ל.

בית יער הלבנון

תגובות לגליונות קודמים

אבל לר"ש דאנינות לילה דרבנן תמוה למה היה צריך ציווי מיוחד שיאכלו בלילה בהוראת שעה, והרי גם לדורות הדין הוא שאונן אוכל קדשים בלילה.

והנראה מוכח מזה שבאמת עיקר מצות אכילת קדשים לכהנים לשם כפרה הוא רק ביום ולא בלילה, וע"ז נצרך הציווי המיוחד שאע"פ שלדורות כהן המכפר א"צ לאכול בלילה, כאן באה הוראת שעה שיאכלו גם בלילה, ויהיה בזה כפרה. הרי מכאן מוכח שאדרבה עיקר אכילת הכהנים לכפרה הוא ביום ולא בלילה.

בענין איסור פרוע ראש במגדל פאות

הרה"ג רבי שמשון דינר שליט"א

בגליון 17 הביא הגרב"צ קוק שליט"א בשם הגרי"ש אלישיב זצוק"ל שהמגדל פאות לכאורה אסור לו ליכנס למקדש או לעבוד עבודה משום פרוע ראש, והוסיף הגרי"ש שזהו דבר פלא, הנה לכא' יש לזה קצת ראייה מדברי החק נתן בזבחים דף י"ט א' ומק"ד סי' ל"ו סוף סק"א, וכמו שרמז כן באילת השחר שם. ואמנם בזבחי קודש (להגר"מ שטרנבוך שליט"א) עמ"ס זבחים שם נקט דאין בזה איסור פרוע ראש, וכן מובא בשם הגר"ח קניבסקי שליט"א בקובץ בית אהרן וישראל (גליון קס"ה עמ' קנ"א).

והנה המנ"ח במצוה קמ"ט אות ז' כתב דאפי' במשייר שערה אחת הוי פרוע ראש, ומשמע דאסור לגדל הפאות. אמנם הגר"ח קניבסקי כתב (שם) דאין ראייה מדבריו, די"ל דכוונתו כמשייר שערה אחת חוץ מהפאות. ולפ"ז צריכים הכהנים וכל הנכנסים לעזרה לגלח עד מקום הפאות בצמצום, [או שישאירו עכ"פ סמוך למקום הפאות יותר מכדי לכוף ראשו לעיקרו, כדי שלא יכשלו במקום הפאות, ויצטרכו לחזור ולגלח שם פחות משלשים יום], וצ"ע.

ובספר חשוקי חמד גיטין נ"ח א' הביא ששאל את מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אם מותר לכהן המגדל פאות עבות וארוכות להכנס למקדש, והשיב הגרי"ש זצ"ל שאם נראה פראי וכל אדם שיראה אותו יאמר זה גידול פרא, אסור, ואם הפאות מסודרות יפה כמו תלתלים אין זה גידול פרוע ראש.

וכוונתו ע"פי מש"כ הרמב"ם סוף פ"א מביאת מקדש דפרוע ראש דרך ניוול אסור להכנס למקדש משום מורא מקדש, אא"כ גידל שערו באופן שלא יהיה מנוול.

ואמנם בלשון הרמב"ם שם שפתח באיסור הכניסה לכהן וסיים דישראל מותר בכה"ג, משמע דדוקא לישראל מותר ליכנס שלא בדרך ניוול, אבל בכהן אין בזה היתר אפי' אינו עובד עבודה, וכן מבואר בחינוך מצוה קנ"ב שכתב "ולפיכך ישראל מותר ליכנס שם בשערות ראשו מגודלות יותר משלשים יום, שאין זה ניוול

מצוה באכילת קדשים בלילה

הרה"ג רבי זאב אלטמן שליט"א

איתי בגליון 15 מה שכתב הרב בנימין גרוסברד שליט"א לחדש שעיקר מצות אכילת קדשים היא ביום ולא בלילה. ויש להעיר ע"ז מג' מקומות בש"ס.

א. פסחים דף נט ע"א, "ריב"ב אומר אף מחוס"כ בשאר ימות השנה שטובל ואוכל בקדשים בערב", הרי דאיכא מצות אכילת קדשים בלילה וה"ז דוחה עשה דהשלמה למחוסר כפורים.

ב. פסחים דף צב ע"א, "מ"ט קא סבר אנינות לילה דרבנן וגבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת גבי קדשים העמידו דבריהם במקום עשה", הרי מפורש יוצא שיש מ"ע של אכילת קדשים בלילה, וע"ז אמרו שחכמים העמידו דבריהם במקום עשה.

ג. זבחים דף קא ע"א, "ר"י ור"ש אומרים מפני טומאה נשרפה שאם אתה אומר מפני אנינות נשרפה היה לשלשתן שישרפו, ד"א היה ראוי לאוכלו בערב, ד"א והלא פינחס היה עמהם", הרי דאיכא מצות אכילת קדשים גם בלילה, וזהו הפירכא שהיה ראוי לאוכלו לערב.

תשובת הכותב שליט"א:

במה שהביא מדברי הגמ' בפסחים דף נט ע"א, התם מיירי באכילת קדשים של הבעלים, דמיירי שהבעלים היו מחוסרי כפרה ושרי לכהן לעבור על עשה דהשלמה כדי שהבעלים יאכלו קדשים בלילה, וכל מש"כ שאין מצוה באכילת קדשים בלילה זהו באכילת כהנים המכפרת, וכמו שנתבאר בגליון הקודם.

וגם מה שהביא מדברי הגמ' בפסחים צב ע"א, גם זה מיירי באכילת הבעלים, וכן מדוייק בדברי התוס' שם שהקשו אמאי לא קאמר דשרי לאכול פסח משום דהוי מצוה עוברת, ותירצו דאף בשאר קדשים איכא קדשים שמצוותן עוברת כגון תודה הנאכלת ליום ולילה, ואמאי לא אמרו חטאת ואשם הנאכלין ג"כ ליום ולילה, ומוכח דפשיטא להו להתוס' דסוגיין מיירי דווקא במצוות אכילת קדשים של הבעלים דבזה איכא מצות אכילה אף בלילה.

וכן מוכח עוד, דהנה המנ"ח (מצוה ק"ב אות א') הוכיח דמצות אכילת כהנים נוהגת רק בכהנים שהיו ראויים לעבודה בשעת ההקרבה, אבל כהן שלא היה ראוי לעבודה כגון שהיה טמא אינו חולק לערב, עי"ש שהוכיח כן מהרמב"ם. וא"כ קשה האין אמרו שאונן יש לו מצות אכילת קדשם בלילה והרי בשעת ההקרבה היה פסול, ודוחק לאוקמי שנעשה אונן לאחר זמן ההקרבה. אלא ע"כ צ"ל דבגמרא לא מיירי אלא במצוה דאכילת קדשים של הבעלים. ובזה יתפרש טפי אמאי העמידו חכמים דבריהם במקום עשה זה, כיון שאין זה עשה גמור כמו אכילת ק"פ שהוא עשה גמור על הבעלים.

ומה שהוכיח מדברי הגמ' בזבחים ק"א דמיירי בכהנים, נראה לאחר העיון דאדרבה משם ראייה שאין עשה דאכילת כהנים בלילה, דהנה תמהו האחרונים דבשלמא לר"י דאנינות לילה דאורייתא היה צריך ציווי שאפשר להם לאכול קדשים בלילה אע"פ שהם אוננים,

דין למשחה באכילת המנחות

הרה"ג רבי שמואל רוזנר שליט"א

לכבוד מערכת תורת הקרבנות, הברכה והשלום!

יישר כחם על הגליונות הנפלאים המלאים מזן אל זן, ודין גרמא להרבות המו"מ בתורת הקרבנות, ות"ח מחדדים זה את זה בהלכה, ומקבלין דין מן דין ואמרינן קדוש, ישאו ברכה מאת ה'.

על דבר הקושיא שבתוס' בבכורות כזא, מבואר שאין למשחה בתרומה אלא בבשר, ובגמ' סוטה מבואר שבמנחות יש דין למשחה.

הנה מבואר בירושלמי ובראשונים שיש דין למשחה בכל מתנות כהונה, ולא מצאנו חולק בזה. בירושלמי ביכורים פ"ב ה"א [וכן בתרומות פ"ה ה"א] מפורש בתרומה וביכורים יש דין למשחה שעל מתני' שם שהן ממון כהן כתב שניתנו למשחה לגדולה למשחה לסיכה למשחה להדלקת הנר, עיי"ש, ובתוס' (זבחים עה, ב ד"ה שביעית) הקשו איך מותר לחמץ תרומה לפני הפסח הרי ממעט באכילתה ותי' דהכי עדיפא ליה ושרי משום דכתיב למשחה. ובשו"ת מהר"י ברונא (סי' קכב) כתב שבפדיון הבן הכהן יישב דרך גדולה משום דכתיב למשחה, הובא ביש"ש (קידושין פ"א סי' נד), ובלבוש (יו"ד סי' סא) כתב שאין לכהן לחזר על הגרנות משום דכתיב למשחה, וברוקח (ברכות סי' שסח) ביאר הדין המבואר בירושלמי שמותר לבשל יין של תרומה לשבח טעמו אע"פ שממעט אותו משום דכתיב למשחה [וכהתוס' שמה"ט מותר למעט באכילתו].

ומה שהקשו מדברי התוס' בבכורות, נראה שאין כוונתם שהדין למשחה לא נאמר על תרומה, אלא שהדין של אופן האכילה בצלי וחרדל וכיו"ב לא שייך בתרומה אלא בבשר, והיינו שהדין למשחה כולל בתוכו כמה פרטי דינים ושורש כולם אחד שניתנו לאכילה כדרך שהמלכים היו אוכלים, ויש בזה כמה פרטים, א' שלא יאכל באופן שלא אוהב שהרי מלך לא אוכל באופן שאינו אוהב, וזמש"כ התוס' שלכן יכול לחמץ את התרומה אם אוהב יותר חמץ דמלך כך היה אוכל אם היה אוהב יותר, ב' שיאכל בצורה משובחת בצלי וחרדל כגון מש"כ התוס' חולין קלב, שאם אוהב שלוק ומבושל בשווה חייב לאכול צלי וחרדל כדי לאכול כדרך שהמלכים אוכלים, ודין זה י"ל שאין בפירות דאין צורה מיוחדת שאוכלים המלכים פירות וז"פ שהרי נאכלים בדר"כ חייין, וזמש"כ התוס' שהחשש שם בסוגיא שמא יבא לאוכלו כחולין אינו בתרומה דאין צורה מיוחדת של אכילה העיקר שלא יאכל באופן שאינו רוצה זה לא חוששים, ולכן לא מצאנו צורה מיוחדת של אכילת פירות תרומה. אמנם כל זה דווקא בפירות חיים כמש"כ אבל במנחה שנאכלת אפויה שפיר שייך בה דרך מלכים ביין ושמן ודבש כמבואר בגמ', וכל שיש בו דרך מלכים ודאי יש בו דין למשחה.

אצל בני אדם. ואע"פ שהכהנים הוזהרו בזה לגודל קדושתן וקרבתן בבית הקדוש שראוי שלא יהא בהם דבר יתר כלל רק שהיו כולן יפים ומום אין בהם, אין שאר כל אדם בגדר שלהם רק שלא יכנסו שם בשערות גדולים ביותר כמו שאמרנו. ונתבאר בדבריו דרך אצל ישראל לא נחשב ניוול אבל אצל כהנים נחשב ניוול גם לענין כניסה לעזרת ישראל אע"פ שהוא רק משום מורא מקדש. וכן נראה מהאבן האזל סוף הלכה ט"ו ע"ש.

ואכן בחשוקי חמד שם דן אם מן הגרי"ש זצ"ל פליג בזה על האבן האזל וס"ל שאף לכהן מותר באופן שמסודר כמחלפת, ומסיק דאפשר שרק בפאות מתיר כיון שאינו רוצה לגדל שערו פרע אלא משום הידור במצוות, א"כ זה עצמו לכבוד ולתפארת.

ולפ"ז כל ההיתר רק להכנס לעזרה שאיסורו גם בכהן הוא רק משום מורא מקדש, וכשמסדרו באופן שלא יהיה ניוול מותר. אמנם לענין עבודה שאסור מחמת עצם הגידול פרע, לא התיר הגרי"ש, וכמו שהביא בשמו הגר"ב צ"ק קוק שליט"א. [אכן מה שהביא שם דישאל שעלו לרגל ג"כ לא גידלו פאות לפ"ז, אינו עולה בקנה אחד עם מה שהביא בחשוקי חמד בשמו, דלא מיבעיא דלישראל מותר, אלא אפי' לכהן התיר ליכנס לעזרה באופן זה, וכמו שנתבאר].

ולענין מש"כ בהערה 3 בענין 'זקן', יש לציין מש"כ האגרות משה או"ח ח"ד תשו' קי"א לענין כהן גדול, שצריך לספר זקנו במקצת שיהיו שערותיו שווים, ואולי אף שלא יהיו מגודלים כשאר אינשי.

הרה"ג רבי יוסף שמעון פרסר שליט"א

בדבר מה שהובא בגליון 17 להעיר בשם מן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, שיש לתמוה איך יכולים הכהנים וישראלים הנכנסים לעזרה לגדל פאות ארוכות, והרי יש בזה איסור פרוע ראש. הנה יש בזה שתי נידונים, א, כהן פרוע ראש האסור בעבודה, וזה פסול כשאר פסולי עבודה, ב, איסור כניסה לעזרה לכל אחד מישראל משום כבוד ומורא מקדש.

והנה לגבי הדין האחרון נלענ"ד ליישב על פי מה שכתבו ה"אור שמח" והצפנת פענח" מקור לדברי הרמב"ם הלכות ביאת המקדש פ"א הי"ז: "אבל ישראל שגדל שערו עד שנעשה מחלפת ולא היה דרך ניוול הרי זה מותר להכנס לעזרת ישראל". וכתב האו"ש וז"ל: "מקרא מפורש גבי שמואל (שופטים י"ג ה') ומונָה לא יַעֲלֶה עַל רֵאשׁוֹ שְׂנַזִּיר עוֹלָם הִיא ויֵשֵׁב בְּבֵית ד' עַד עוֹלָם, הִיא שְׂמוֹתָהּ לִהְיוֹת בְּמִקְדָּשׁ, וּמָה נִפְלָא בְּזֵה הִילְקוּט (יל"ש ח"ב תקל"ג): וואל בן פתואל בן שמואל ולמה נקרא שמו פתואל שהי' מסלסל שערו כבתולה, היינו כדי שלא יהי' בנוול, ומכאן מקור למש"כ הרמב"ם שאם שערו מסולסל בצורה נאה אי"ז בדרך נוול ומותר. וכ"כ הצ"פ. ואם כן כיון שאין לך נאה ליהודי יותר מאשר פאות הראש ככל אורך שרק יהיה, ממילא זה לא בכלל ניוול, ושוב אין בזה משום פרוע ראש כמבואר ברמב"ם.

ולענין הדין הראשון שכהן פרוע ראש פסול לעבודה. שמעתי מהגאון הגדול ר' יצחק דזימטרובסקי שליט"א, שגם יסוד הפסול של כהן פרוע ראש הוא, שיש צורה איך צריך להיראות הכהן העובד במקדש, שיראה יפה ולא פרוע ראש, ונראה דגידול פאות אינו בכלל הפסול, דזה יופי יהודי.

מקום נתינת דם חטאת בקרנות המזבח

הרה"ג רבי שמואל רוזנר שליט"א

מש"כ ידידי הרה"ג יוסף שלמה יעקבזון שליט"א שכל מש"כ התוס' נז,א שצריך לתת בד' רוחות המזבח מדין סביב זה רק בנותן בקיר למטה מהקרן ולא בנותן בקרן, וביאר שבנותן בקרן הנתינה אינה מתייחסת לרוח מסוימת אלא לקרן ובזה יש קיום סביב בקרנות. לענ"ד קשה הדבר לאומרו שהרי דין אחד הוא לתת בקרנות, ומה שמועיל לתת עד חצי המזבח מבואר בגמ' נג,א משום שרשות קרנות ד' שהקרנות מתפשטות עוד ד' אמות, והיינו שכשנותן למטה מהקרן כאילו נתן בקרן, א"כ אין לחלק שבנתינה למטה מהקרן הנתינה היא בקיר ולמעלה היא בקרן.

ואמנם מש"כ בשי"ר ש"י שיכול לתת לפנים מן הקרן כיצד יתקיים שם דין סביב, הנה ודאי ברש"י כך צריך לומר שהנתינה היא בהקרן ובזה מתקיים סביב, [ואמנם מרנא הליקו"ה זצ"ל כתב בשי"ר ש"י גופיה לא כך, וצריך לתת בד' רוחות דווקא, וצ"ע]. עכ"פ בשי"ר התוס' א"א לומר כך כמבואר בדבריהם נז,א, ואין נראה לחלק בין נותן בקרן לנותן למטה מהקרן. וכך מפורש בכס"מ מעשה"ק פ"ה ה"ז שלמ"ד חודה דווקא הוא הדין באמת קרן צריך לתת דווקא בחודה [שכתב שלכן פסק הרמב"ם שיכול לתת אמה אילך ואילך כדי שלא לאפוש פלוגתא בין רבי לראב"ש, היינו שלראב"ש בקרן עצמה ודאי אפשר לתת אילך ואילך כמבואר בגמ', ולמ"ד חודה גם בזה פליגי רבי].

בדין עבודה בקדשים

הרה"ג רבי אליהו חיים הלוי לרנר שליט"א

בגליון תורת הקרבנות 16 כתב הגאון רח"מ שטינברג להוכיח דעובר משום "לא תעבוד" בהקדיש בהמה כשמונח חפץ עליה דתיכף הוי עבודה בקדשים, מהא דפסחים ס"ו ב' דהוצרכו להביא בשבת סכין לעזרה על בהמה שלא הוקדשה עדיין עד שהגיע לעזרה, ואם אין עוברין כאשר מונח עליה קודם, היתה יכולה הגמ' לתרץ דההקדש היה לפני ההבאה ורק דבזמן ההקדש היה מונח כבר הסכין על הבהמה דאז אינו עובר, וע"כ מוכח כהצד דגם בזה עובר משום לא תעבוד, [וכן הובא עוד בגליון 17].

אך לא הבנתי דהרי שם העבודה בקדשים היא בזה שמשתמשים עם בהמת קדשים להביא חפץ אחר על ידו, וא"כ שם ודאי אם בשעת הבאה הבהמה קדושה נמצא דעושה עבודה בקדשים בזה שמביא הסכין על ידה ולכן צריך שהבהמה תהא חולין עד שמגיע לעזרה, וכל הספק שבגליון הקודם נראה דהוי רק בענין דמונח חפץ על הבהמה שהוקדש ולא משתמש עמה להבאה אלא מסתפק על עצם זה שבשעה שהוקדש מוגבה עליה חפץ אם ראוי לעבור בזה.

נ. ב. בגליון 16 הארכנו להוכיח דאין איסור של פניית עורף להיכל אלא בנפטר לצאת מן המקדש או כשיוצא ונפטר מן קודש הקדשים [ועי' עוד בחולין י' ב' וברש"י ותוס' שם], אך לכאורה יש סתירה

לזה מדברי התוס' יומא כ"ה א' ד"ה והא, שהקשו למה לא עשו הפייסין שבכל יום בעזרה, וכתבו בתי' השני דהיות שעומדים בעיגול נמצא שחלק מהכהנים אחוריהם אל ההיכל, אכן י"ל בפשיטות דלא נתנו לקבוע שיהיה הפייס כמה פעמים ביום בענין זה שיהא אחוריהם אל היכל ה', אבל שלא יעמוד באקראי בעזרה ועורפו אל ההיכל, לא שמענו להקפיד בזה כי אם כשנפטר לצאת משם.

בענין אכילת השעיר במוצאי יום הכיפורים

הרה"ג רבי חיים יוז'ק שליט"א

מה שהקשה הרה"ג בנימין גרוסברד שליט"א אמאי לא הוזכר שהכה"ג אכל מבשר השעיר במוצאי יום"כ, לאחר שלוו אותו כל העם לביתו. והרי התוס' ביבמות דף מ. כתבו בתירוצם השני דיש מצוה על הכהן המקריב לאכול כזית מהקרן. ויישב דמ"מ אין בזה אכילה המכפרת כיון דאכילת לילה אינה מכפרת.

ואפשר לומר תירוץ אחר כע"ז, דבספר שמועת חיים יומא פרק שביעי סימן י' סק"ח וכן בהגהות למק"ד סימן י"ד הערה מ"א נתבאר דכיון שא"א לאכול השעיר ביום"כ לכך חלה כפרת השעיר מיד, אעפ"י שלא אכלו את הבשר, ומטעם זה אף בלילה שכבר אפשר לאוכלו אין האכילה מעכבת הכפרה, עי"ש הראיה לזה.

ועפ"י זה יש מקום לומר דכיון שאין אכילה זו אכילה המכפרת, שוב אין צריך שיאכל הכהן המקריב מבשר השעיר, וכמו שביאר שם שלא נאמר דין זה אלא באכילה המכפרת.

אכילת קדשים בלילה לכתחילה

הרה"ג רבי טוביה בן דוד שליט"א

לכבוד עורכי הגליון 'תורת הקרבנות', השלום והברכה
כמנוי קבוע על הגליון הנכבד הנני שותה בצמא את דבריך, ומברך מקרב לב שתזכו הלאה והלאה להגדיל תורה ולהאדירה, בעניינים נכבדים אלו אשר לא רבים יחכמו בהם.

בגליון לחודש תשרי נשאו ונתנו הרבנים הגאונים שליט"א האם באכילת חטאת בלילה מתקיים דינא דכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, והזכירו בדבריהם את דברי החכם צבי (סי' קנא) דגם בקדשים הנאכלים ליום ולילה עיקר המצוה היא ביום, וא"כ יש מקום לומר דבאכילת לילה לא נאמר דבעלים מתכפרים.

ויש להביא כאן מציאה רבתא והוא מספר המנהגים סדר טרוייש מזמן הראשונים, ויש בזה סיעתא גדולה לדברי החכם צבי. דשם בתחילת הספר הביא להך דינא שאין לומר מזמור לתודה בערב פסח משום שלא היו מקריבים אז תודה שממעט זמן אכילתה, וכתב שהקשו לו אנשים שמטעם זה גם לא יאמרו בערב יום

שהמיעוט הוא בזמן של עיקר קיום המצוה זה חשיב שממעט בזמן אכילתו. [אמנם בדבריו נתבאר רק בקרבן תודה הנאכל ליום ולילה, עיקר זמן אכילתו הוא ביום ולא בלילה, ובדברי החכם צבי מבואר שגם קרבן שלמים הנאכל לשני ימים ולילה אחד, עיקר זמן אכילתו הוא ביום הראשון ולא בלילה].

הכיפורים. וכתב דלא דמי דהתם בפסח אין לו זמן אכילה אלא עד ד' שעות מדרבנן ועד חצות מדאורייתא, אבל גבי יום הכיפורים יש לו זמן אכילה כל היום כולו, והקדשים עיקר מצותם ביום.

ומבואר בדבריו כעיקר דברי החכם צבי שם דאפילו שמקריב בערב יום הכיפורים וממעט את זמן האכילה של הלילה, אפ"ה אין בזה חסרון כי יכול לקיים את עיקר מצוותו שהוא כל היום, ורק בערב פסח

ישובים לשאלות שנשלחו למערכת

הדברים נכתבו לעורר את העיון בלבד

דבאמת המצוה על הכהן המקריב שיאכל כזית והשאר יאכל לשאר הכהנים. ולתי' ב' נראה שיש חילוק בין כזית לשאר הבשר, וא"כ יש לומר שהדין כהנים אוכלים שמעכב הכפרה נאמר על כזית ולא על כל הבשר. [ועי' בית הלוי ח"א סי' ב' סק"ז].

ומה שהעלו (שם שאלה ג') לדעת האחרונים שדייקו בדברי רש"י שאין זר שוחט קרבן ציבור בשבת, משום שאין מצוותו מוטלת עליו, האם זר לא יוכל לשחוט קרבן פסח בשבת כיון שהשחיטה מוטלת על בעל הקרבן, וכן לענין עולת ראייה ושלמי חגיגה הקריבים ביו"ט, לא יוכל זר לשוחטם.

הנה הא דשחיטת הבעלים דוחה שבת זהו משום שהמצוה מוטלת עליהם, והרי שחיטת אחר היא מדין שליחות כמבואר בגמ' קידושין מא,ב שמחויבים בזה לדין שליחות, א"כ שלוחו של אדם כמותו ודוחה השבת.

ובדין הקרבת עולת ראייה ושלמי חגיגה ביו"ט, הנה אינו מדין דחיה ליו"ט שהקרבן דוחה יו"ט כקרבן שדוחה שבת, אלא מדין אוכל נפש ומדין שלא יהא שולחן מלא ושולחן רבן ריקן, וא"כ פשוט שכשם שיכול לשחוט בהמה לאכילת חבירו כך יאכל לשחוט קרבן חבירו עולת ראייה ושלמי חגיגה.

הרה"ג רבי אברהם יונה בינשטוק שליט"א

בענין אי בעינן שיאכלו הכהנים כל בשר הזבח לכפרת הבעלים או דסגי בכזית.

הנה הרמב"ם רפ"י ממעשה הקרבנות ביאר שהמצוה של אכילת קדשים מיוחדת לכהנים, כיון שעיי"ז נתכפרו הבעלים, וכן הוא בספר המצוות עשה פ"ט עיי"ש, וא"כ משמע שהכפרה תלויה באכילת כל הבשר כשם שהמצוה היא בכל הבשר ולא רק בכזית.

הרה"ג רבי אליהו חיים הלוי לרנר שליט"א

במה שנסתפק השואל (גליון מס' 16 שאלה ד') אם יכול לרכוב בעגלה בהוצאת הדשן. [בגליון הקודם נשמטו לצערנו חלק מעיקרי הדברים וכאן באו הדברים בצורה הראויה - המערכת].

נראה שאם נבוא לדון בזה משום חציצה בין רגליו לרצפה, [כאשר מוציא מן המזבח עד מחוץ לעזרה], לפום ריהטא נראה דתלוי

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג שליט"א

במה שדנו (בגליון מס' 15 שאלה א') בכהן המתמנה תחת הכה"ג ביוה"כ, אם צריך להיות נשוי.

הנה כ' התו"י יומא ב' א' ד"ה שמא תמות אשתו, ולשני לא היו מתקינין אשה אחרת דלא מעכבא, ומ"מ בראשון מצוה מן המובחר עבדינן, ואפילו מעכבא לכולי האי לא חיישינן שתמות אשת השני.

ושמעין מדברי התו"י דאף אם אין בזה עיכוב, מ"מ צריך שתהא לכהן השני אשה, ורק אשה שניה לא הכינו לו.

מה שנסתפקו (בגליון מס' 16 שאלה ב') אי מועלין בתמורה בכור ומעשר הואיל ואינן קריבין.

השאלה לא מובנת דהא בקדשים קלים אין מעילה כלל אלא באימורין לאחר זריקת הדם, ואין יהיה מעילה בתמורת בכור ומעשר אפי' אם היו קריבים, והרי קדשים קלים הם.

הרה"ג רבי שמואל רוזנר שליט"א

במה שדנו (בגליון מס' 14 שאלה י') אם כהן שאינו מחלל עבודה, פוסל במחשבתו את הקרבן.

הנה לפי כל הטעמים שכתבו המפרשים נראה שמפגל, עי' רש"י זבחים לבא דכתיב הכהן המקריב והרי הוא מקריב, וכן מש"כ הקרי"ס רפ"ד מפסוה"מ. וגדולה מזו דנו האחרונים בכהן חלל שעבד ופיגל האם הוי פיגול, [עי' בעולת שמואל שהובאו השיטות בזה], ועכ"פ בפרוע ראש נראה ודאי שמפגל.

ובמה שנסתפקו (בגליון מס' 16 שאלה א') בהא דאכילת הכהנים מעכבת את הכפרה, אי סגי שיאכלו כזית מהקרבן או שצריך לאכול את כל הקרבן.

הנה הרשב"א ועוד ראשונים בב"ק קטב פירשו עבודתה ועורה לאנשי משמר, שהבשר נקרא 'עבודתה' כיון שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, ואי נימא שרק הכזית הראשון הוא לכפרה קשה מאוד הלשון עבודתה לכל הבשר שנתן להם. וכן במקור הדין ואכלו אותם אשר כופר בהם קאי על כל בשר הקרבן.

והנה בגמ' יבמות מ,א מבואר שיש מצוה שהכהן יאכל את הקרבן, והקשו התוס' הרי מתחלק לכל המשמר, ותירצו שני תירוצים, א. דהמצוה שיאכל לבית אב ולא יתנו לכהנים אחרים לאכול. ב.

יש סברא לומר דאף אם צריך ימין, אבל עיקר צורת המעשה של הוצאת הדשן היינו רק שהמעשה תיעשה על ידי כהן, ולכן לפי סברת מרן הגר"ח לא יהא פסול חציצה בהוצאת הדשן אף אם צריך ימין. [אך העירוני דאולי כל דברי הגר"ח נאמרו רק בענין חציצה בין ידו לכלי ולא לענין חציצה בין רגלו לרצפה].

ומה שכתב השואל להסתפק עוד אם צריך עמידה בהוצאת הדשן, בפשטות גם זה תלוי במחלוקת הראשונים הנ"ל אם הוצאת הדשן שם עבודה עלה או לא, אך כמה מגדולי האחרונים [השיח יצחק יומא כ"ג ב' והמרכה"מ בפ"ב מהל' תו"מ בהלכה י' ובהלכה י"ג והמקד"ד סי' ל"ב סק"ב] כתבו דגם להרמב"ם דאין עלה שם עבודה אבל ההורדה בכבש מהמזבח עד רצפת העזרה יש עלה שם עבודה גם לדעתו, ולכן בחלק זה יצטרך עמידה לכו"ע.

במחלוקת הראשונים אם יש על הוצאת הדשן שם עבודה, דלפי שי' תוס' יומא כ"ז ב' דהוי עלה שם עבודה יהא בזה גם פסול חציצה, [ואפי' אם א"צ ימין בעבודה זו, כמו שנסתפקנו בזה בהדה"ק תו"מ פ"ב ס"ק קל"ג, עיי"ש הצדדים בזה]. ואם אין על הוצאת הדשן שם עבודה וכדעת הרמב"ם [בפ"ב הל' תו"מ הלכה ט"ו], לא יהא בזה פסול חציצה, וכמבואר בעירובין ק"ד א' לענין הולכת עצים למערכה דאין פסול חציצה בין רגלו לרצפה. אך אפשר דלפי הצד שצריך ימין גם חציצה יפסול בזה, דלענין צורת מעשה ההוצאה הוי כעין עבודה אף דכשר בבע"מ.

ואמנם הגר"ח זצ"ל בהל' תמידין ומוספין כתב, דאף בדבר שהוא עבודה אין פסול חציצה, אלא רק בדבר הטעון עבודה בעצמו של כהן. והנה אף שכתב כן רק לענין עבודה שכשרה בשמאל היינו משום דבעלמא בעבודה שצריכה ימין הרי זה מוכיח שטעונה עשיה בעצמו של כהן, אמנם כאן דע"כ אין הוצאת הדשן עבודה לדעת הרמב"ם,

גפן של זהב

קושיות ותמיהות בהלכה

נקטעה ידו של מזה בשפיכה

הרה"ג רבי טוביה בן דוד שליט"א

נה יש קרבנות הניתנים בזריקה ויש קרבנות הניתנים בשפיכה, וכתב רש"י (זבחים לז. ועוד מקומות) שהחילוק הוא דבזריקה עומד מרחוק וזורק ואילו בשפיכה עומד קרוב אצל היסוד ושופך. ויש לדון אם יסוד החילוק הוא רק במקום עמידת הכהן, דבזריקה דעומד מרחוק איכא אויר קרקע עד שמגיע הדם לאויר המזבח, ובשפיכה עומד מקרוב ואין אויר קרקע מפסיק, ולפי"ז נמצא שאין חילוק במעשה עצמו בין זריקה לשפיכה.

אכן אפשר לומר דאיכא חילוק גם בעצם המעשה בין זריקה לשפיכה, דבזריקה הדם מגיע מכח הגברא הזורק ודוחה בכח את המזרק ומכח זה מגיע הדם למזבח, אבל בשפיכה אין מעשה זריקה בכח, אלא הכהן רק מסיר את המונע ומטה את המזרק, והדם נשפך מאליו למזבח שלא מכח דחיפת זריקת הכהן, ולכן צריך לעמוד מקרוב כדי שאכן הדם יגיע למזבח.

ולכאורה יש בזה נפק"מ רבתא בהא דאמרו בזבחים (טו.) דנקטעה ידו של מזה קודם שהגיע דם לאויר המזבח פסול. ויש לדון דאפשר שכ"ז דווקא בזריקה דבעינן מעשה וכח הכהן, ולכן אם נפסל הכהן קודם שהגיע הדם למזבח, הזריקה פסולה, אבל בשפיכה הרי לא בעינן שיהיה לגמרי מכח מעשה הכהן וסגי במה שהטה את הכלי והסיר את המונע והדם מגיע מאליו למזבח, וא"כ אפשר שבזה לא יהיה הפסול דנקטעה ידו, ויל"ע.

מערכה לקטורת ומנורה במזבח שנעקר

הרה"ג רבי שמעון הזקן ארנטרז' שליט"א

בגמ' יומא מ"ה ב' מבואר שמערכה שניה של קטורת לא תהא אלא על מזבח החיצון, וכן אש מחתה ומנורה יהיו על מזבח החיצון, ויליף לה מדכתיב אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה יעו"ש.

ויש לעיין האם בעינן שתהא המערכה ע"ג המזבח דווקא, או דלמא סגי אף במקום המזבח או על גבי מזבח שנפגם, דהנה מבואר בזבחים נ"ט א' שמזבח הפנימי שנעקר מקטירין קטורת במקומו, ומבואר בתוס' שם דה"ה להקטרת קומץ ע"ג המזבח החיצון שנעקר, ולכא' ה"ה לענין אימורים, ורק לענין דמים בעינן מזבח שלם. ומעתה יש לדון האם לענין מערכה לקטורת ג"כ סגי במקום המזבח כמו בהקטרת אימורים, או דלמא כיון דמקום המערכה לקטורת ילפינן מקטורת דיוה"כ דכתיב בה מעל המזבח מלפני ה', אפשר דבעינן מעל המזבח דווקא, וצ"ע.

והנה בשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' קפ"ג הביא דברי המהרש"א בשבת כ"א ב', שבחנוכה היתה חנוכת המזבח אחר ששקצום היוונים ובנו מזבח חדש, והביא לדברי האו"ז הל' חנוכה שבנו המזבח כל שבעה ובשמיני של חנוכה חנכוהו, והקשה על מש"כ הרמב"ם שר מערבי אין מדליקין אותו אלא ממזבח העולה והרי לא נתחנן המזבח. ותירץ שדין זה נוהג רק כשיש מזבח, אך אינו מעכב כשאין מזבח עי"ש.

ואמנם אם נאמר שמקום המזבח ג"כ ראוי למערכה, א"כ י"ל שאף שלא נתחנן המזבח כל שבעה, מ"מ היה מקומו כשר למערכה לצורך אש למנורה ולקטורת. [ואף שכתבו התוס' ביומא שם ד"ה תמיד שלא עשו מערכה נפרדת לאש המנורה, והכא כיון שלא היה מזבח לא שחטו קרבנות ולא הוצרכו למערכה גדולה עבור הקטרת אימורים, י"ל שכל דבריהם רק כשיש מערכה קיימת שא"צ לעשות עוד מערכה עבור אש מנורה, אך כשלא היתה מערכה כלל, אפשר דעושינן מערכה רק בשביל אש מנורה].

יצא לאור הספר החשוב

משנת חיים על מסכת יומא

מאת הגאון רבי חיים מאיר שטיינברג שליט"א

הספר מכיל סימנים רבים בעניני המסכת, ומהווה חוליה נוספת בספרי "משנת חיים" -

שנודעו לתהלה בקרב לומדי התורה די בכל אתר ואתר.

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

ובבית המחבר רח' נחמיה 7 ב"ב טל' 03-6191916

שער הקרבן

ביחורים להלכה ולא למעשה

שאלה ה

האם גידם יכול להביא קרבן, אעפ"י שמבטל מצוות סמיכה.
תשובה: בהגהות הג"ר אלעזר משה הורוויץ יומא עד. ושפת אמת פסחים סב. נקטו דמביא בלי סמיכה.

ואולם כל דבריהם לשיטת התוס' בגיטין כח: ועוד מקומות שמי שאינו יכול לסמוך כלל, ואין לו תקנה להביא אחר כך, מקריבים את קרבנו בלא סמיכה. אך מדברי התוס' רי"ד על הגליון בגיטין שם [ובמו"ק טו:]: מבואר שהסמיכה מעכבת אם אינו ראוי לסמיכה.

שאלה ו

המביא חטאת העוף הבאה על הספק אינה נאכלת, ויש לעיין האם היא מתירה למתכפר לאכול בקדשים מיד לאחר ההקרבה, אע"פ שלא נאכל הבשר, או שצריך להמתין עד שיבוא הבשר לידי נותר, שאז כיון שא"א לאכלו אין אכילתו מעכבת מלאכול בקדשים.

תשובה: בדין זה נסתפק הגבורת ארי ביומא דף סט., וצידד בתחילה שאינו מותר בקדשים עד שייפסל הבשר או יבוא לידי נותר, ושוב כתב שנראה יותר דכיון דמספק א"א לאכול הבשר, חשיב כמו שנפסל ביוצא או נטמא דאינו מעכב את כפרת הבעלים.

אמנם בדרוש וחידוש לרעק"א מערכה ח' למסכת חגיגה מבואר לענין הא דאין הבשר נאכל אלא אם הקטירו האימורין, דאם מדרבנן אסור להקטיר חשיב כמו שאבדו האימורין או נטמאו, דאי"ז מעכב את אכילת הבשר, אבל היכא דאיכא ספק דאורייתא אם מותר להקטירם, אין היתר לאכול את הבשר, דבכה"ג לא הוי כאבדו האימורין. ולכא"ה לענין היתר אכילה בקדשים, מבביא קרבן שאין הכהנים יכולים לאכול את בשרו מספק.

שאלה ז

קרבן ציבור שנקנה ממועות תרומת הלשכה, האם צריך להקדישו בפה קודם ההקרבה.

תשובה: המקדש דוד בקונטרס אחרון סי' א' סק"ב נקט שע"י החילול לא חלה על הבהמה אלא קדושת דמים, ולא חלה עליה קדושת הגוף עד שיקדישנה בפה. אולם הקה"י בחגיגה סוף סי' ג' כתב דלא מציינו בשום מקום שצריך להקדיש ק"צ בפה, ועי' שו"ת חבצלת השרון ח"א סי' ל"ט שהאריך בזה, דאין הגזבר יכול כלל להקדיש קרבן ציבור כיון שאינו שלו.

והנה בתנחומא ישן פר' בראשית איתא [כעין המובא בנדרים י:]: אמר רשב"י שלא יהא אדם אומר לה' קרבן וכו', אלא אדם כי יקריב מכם קרבן לה' - חטאת לה' וכו'. והרי במקדיש חטאת יחיד צריך לומר 'חטאתי' או 'לחטאתי', ומהו הלשון שיאמר חטאת לה'. ומשמע קצת דמקדישין קרבן ציבור בפה.

שאלה א

האם אפשר להקריב קרבן בזמן שבעליו ישן, או דבעינן דעתו בהקרבה וישן לא חשיב בר דעת. [ומשכחת לה במי שאינו עומד על קרבנו, וכגון ששלח קרבנו ממדינת הים].

תשובה: מדברי התוס' ותוס' הרא"ש בסנהדרין מז. ד"ה אימא מבואר שניתן להקריב כאשר הבעלים ישן, אולם ביד רמה שם נקט שא"א להקריב בזמן זה, כיון שצריך דעת בעלים בהקרבה. וכן משמע ברבינו יונה שם, עי"ש שביאר דהשולח קרבנו ממדינת הים, מקריבין אותו בזמן שאין הדרך לישון [באותו מקום].

שאלה ב

החושב או מוציא מפיו מחשבת פיגול, וחזר בו תוך כדי דיבור, האם מהני חזרתו.

תשובה: עיין חזון נחום תמורה פרק ה' שהאריך דלא מהני חזרה במחשבת פיגול, וכתב שאעפ"י שהכלל בידינו אתי דיבור ומבטל דיבור [ואף מחשבה מבטלת מחשבה כמ"ש התו"ט בריש פסחים], מ"מ כיון שעשה מעשה ששחט או קיבל במחשבת הפיגול, א"א לחזור ממעשה זה שנקבעה בו מחשבת הפיגול. [ושוב צידד לתלות דין זה במחלוקת הראשונים אם אפשר לחזור תוכ"ד במזכה לחבירו בקנין, ונשאר בצ"ע].

שאלה ג

מי שנתחייב קרבן, האם יכול לכתחילה להמתין מלהביאו עד הרגל הראשון, או שראוי שיביאנו מיד בזמן שנתחייב.

תשובה: בתוס' רי"ד מו"ק יד: כתב 'אינו טוב שישהה אדם קרבנותיו שנתחייב בהם [-עד הרגל]'. ואולם בשיטה מקובצת תמורה יד: אות י"א הביא בשם י"מ דמצוה להביא הקרבנות ברגל, כדי שיאכל בשר הרבה מכל ימות השנה וישמח ברגל. וביאר שזה נלמד מהפסוק שהובא בגמ' שם.

ויש להסתפק לשיטת התורי"ד, אם זהו מחמת העשה דרגל ראשון שגדרו להביא עד הרגל הראשון, או שהוא ממצוות טיפול והבאה הנלמד מקרא ד"תשא ובאת" (דברים יב, כו), או שאינו כלל מדינא.

שאלה ד

מי שקנה בהמה לקרבן ולא הקדישה, האם מותר להשתמש בה לצרכו או שחל בה דין הזמנה לגוף הקדושה.

תשובה: בדברי המקנה קידושין נה: ד"ה ונראה, מבואר דאסורה בהשתמשות לצורך חולין מדין הזמנה לגוף הקדושה, וע"ע בתמורת תודה תמורה יז. וכן בספר מלחמות יהודה סי' כ' שהביאו עוד הוכחות לדין זה.

ואולם אם התנה שיוכל להשתמש בה לצורך חול, מהני התנאי, כמבואר במשנ"ב סי' מ"ב ס"ק כ"ג דמהני תנאי בהזמנה לגוף הקדושה אפי' לתשמיש של חול.

מערכת "תורת הקרבנות" ת.ה. 3196 בני ברק

טל' 050-4134645

כתובת: korbanot@neto.net.il

ניתן לקבל את הגליון במייל מידי חודש

הערות תמיהות וישובים בעניני הלכות הקרבנות יתקבלו עד ל' בחודש. עדיפות להערות קצרות. ניתן לשלוח ע"י הנציגים בכוללים או במייל לכתובת או לת.ה. 3196 ב"ב